

Werner, J: Terminologia kurso. SK ROH Rooudnice n.L., 1986;
 Suonuuti, H: Terminologia gvidilo. UEA 1998. (La libro de *Wüster* jam ne plu estas aĉetebla, verŝajne ankaŭ la verko de la aŭtoro duopo *Kalocsay/Waringhien* elĉerpiĝis. La ceteraj estas akireblaj en la Libro-Servo de UEA).

h) Mi intencas resumi ĉiun programan parton post la komuna pritrakto kaj tiel prepari studtekston por eventualaj pluaj interesigantoj pri terminologio.

i) Paralele kun la **promeno tra la teoria bazo de terminologio** kaj de **faka Esperanto**, mi ŝatos iom okupi vin per via propra analizado de viaj temoj, ligitaj al via profesio kaj interesoj.

j) Mi povos trovi kaj kopii por vi specimenojn de interesaj tekstoj, kiuj rilatas al nia komuna temo.

k) Mi konsideras, ke estus utile post unu aŭ du jaroj, ferie 2003 aŭ 2004, ie renkontiĝi kaj preparoli la akiritajn spertojn, pritrakti dezirindan frontadon de la nuna situacio en normigado de terminarioj kaj eventuale la strategion de ĝenerala progresado de esperanta terminologio ankaŭ lige al la fakaj organizaĵoj esperantistaj kaj ankaŭ al la aktivecoj internaciaj (ISO k.s.)

l) Mi ŝatas de vi ricevi informon pri via profesio aŭ studata fako, krome naskiĝjaron. Mi deklaris, ke mi volas organizi edukon de junaj terminologoj, sed la junaĝon mi intence neniel limigis. Juna ja povas senti sin ankaŭ jam grizhara homo.

Fine mi notas, ke mi ĝojus pri la montro de via intereso, ke vi partoprenos la kolokvon laŭ viaj ebloj. Se vi havos tempomankon pro viaj devoj, kompreneble vi povos en la kontakto paŭzi, la partopreno ja estas libervola. Se en via ĉirkaŭo estas aliaj personoj, kiuj volas partopreni en nia kleriĝado terminologia, nepre al mi anoncu ties adresojn: mi invitos ilin kunlabori en nia rondo.

Jan Werner
 Dřinová 18
 CZ 612 00 Brno
 ĈEĤIO

Alternativaj alfabetoj

Pro la presaj problemoj de la supersignitaj literoj (konsistigantaj nur 2,38% de Esperantaj tekstoj) *Zamenhof*, ne sufiĉe pripencinte, jam en 1888 kreis la **hoan alfabeton** (laŭ *Albault*: "**Fundamenta Help-Alfabeto**" **FHA**) kun ch, gh, hh, jh, sh kaj u anstataŭ la supersignitaj literoj kun ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ kaj ŭ de la **Fundamenta Alfabeto (FA)**. Pro ambiguelo (fakte: kontraŭfundamenteco) FHA neniam populariĝis, do dum la pasintaj 114 jaroj pli ol cent alternativaj alfabetoj estis proponitaj por eviti la aplikon de la ses supersignitaj literoj (kiuj troviĝas en neniu nacia alfabeto, do fakte estas malinternaciaj literoj en internacia lingvo) kaj tiel, aŭ alimaniere, doni al la alfabeto "pli internacian" karakteron.

Ĉirkaŭ 70% de la proponoj naskiĝis en la komputila epoko (50% en la lasta jardeko). Nun en la modernaj komputiloj la softvaro Unikodo (*Unicode*), enhavanta ankaŭ la Esperantajn supersignitajn literojn, estas fabrike instalita. En ĉiu (ankaŭ) latinlitere skribanta lando (kaj en multaj aliaj) oni povas aĉeti komputilojn kun klavaro enhavanta la 26 sensignajn "anglatinajn" plus la signitajn kaj aliajn specialajn literojn de la loka lingvo. Kapablago de la nacialfabela klavaro pri kutima aperigo kaj sendo de aliaj (ekz. Esperantaj ĉapelitaj) literoj el la instalita Unikodo bezonas plusan laboron aŭ koston, kion eble oni devos ripeti, se la literoj hazarde forviŝiĝas.

Ne atingeblas la sama grandega kaj ĉiam kompletigata sortimento de literotiparoj, kiel por la anglatinaj 26 literoj. Povas esti pluaj problemoj, se la softvaroj de la interkomunikantaj komputiloj apartenas al malsamaj komercaj markoj (*Microsoft*, *Macintosh* kaj aliaj). Tial granda parto de la alfabeto-proponantoj klopodas signi la 28 Esperantajn fonemojn per uzo de ĉiuj 26 anglatinaj literoj, do ankaŭ q, w, x, y (unue *René de Saussure*, 1920), sed sen la diakritaj. Granda grupo de la proponantoj tamen timas apliki q, w, x kaj y, ĉar tiu trovas ilin konvenaj por neniu el la esperantaj fonemoj. Ili plejparte enkondukas digramojn (parte la supre cititajn hoajn digramojn el FHA kaj aliajn). Tial la tekstoj plilongiĝas.

Troviĝas proponoj, kiuj ne nur la supersignitajn literojn, sed ankaŭ aliajn volas ŝanĝi. Estas ankaŭ tiaj, kiaj eĉ uzas fundamentajn literojn

por signi alian fonemon, kio jam estas krude kontraŭfundamenta maniero. Mi rekomendas al la leganto miajn studojn pri 104 alfabeto-proponoj (unu malpli longan, aŭ alian pli detalan, kun 180 literaturaj referencoj). Inter la proponitaj alfabetoj (precipe en la interreto) ĝis nun la plej vaste aplikata fariĝis la XX resp. XW variaĵoj de perfekte unusencaj iksaj alfabetoj: cx = ĉ, gx = ĝ, hx = ĥ, jx = ĵ, sx = ŝ, ux respektive w = ŭ, kiujn uzas ĉirkaŭ du trionoj de la ret-uzantaj Esperanto-instruistoj. Kune kun la uzantoj de aliaj unusencaj, kvankam maloportune aspektantaj alfabetoj la procentaĵo de la unusencemuloj kreskas ĝis 84%. La hoan kaj aliajn ambiguajn alfabetojn uzas 16%.

Same ambiguan (kaj kontraŭfundamentan) varianton de la hoa alfabeto proponis *Yung* kaj simpligis *Doublet* kaj *Albault*: ch = ĉ, j = ĝ, kh = ĥ, zh = ĵ, sh = ŝ, u = ŭ, krome y = j, kaj estas "permesitaj" (sed nur por fremdaj nomoj) ankaŭ q, w kaj x (kiuj lastaj tiel ne povas aparteni al la Esperanta alfabeto, ĉar ili prezentas neniam Esperantajn fonemojn, krome ja kiu ajn fremda nomo estis ĉiam skribebla laŭ sia originala ortografio). Tiu sistemo, nomata **Nova Help-Alfabeto (NHA)**, ŝanĝas ĉirkaŭ 509 literojn en 10.000-litera Fundamenta teksto kun plilongigo al 10.118 literoj.

La t.n. **Internacia Ne-Kontraŭfundamenta Alfabeto (INKA)** anstataŭas la supersignitajn literojn jene: q = ĉ, y = ĝ, hh = ĥ, zx = ĵ, x = ŝ, w = ŭ. Inter ili q, x, w por la indikitaj fonemoj estas apogataj de konsiderinda internacieco (ĉe popoloj de 1,6 ĝis 4 miliardoj da homoj), y estas uzata por ĝ de ĉirkaŭ 30 milionoj da homoj kaj la plej maloftaj hh kaj zx estas fonemike - do logike - memorigaj al la fonemoj ĥ kaj ĵ kaj derivablaj el h, z kaj x.

INKA estas unusenca, ĉar h ne troviĝas fine de radikoj kaj z kaj x ne apudas en radikvortoj. Ŝanĝas nur 238 literojn en 10.000-litera fundamenta teksto kaj plilongigas tiun nur per 16 literoj. Kelkaj estraroj de ISAE kaj la redakcio de la Scienca Revuo jam de novembro 2000 kutime provutiligas INKA-on en persona retpoŝta korespondado. La sekva Tabelo 1 montras la saman tekston de *Zamenhof* per 5 supersignitaj alfabetoj, nome 1. la Fundamenta Alfabeto (FA) 2. la Fundamenta Help-Alfabeto (FHA), 3. la XW-Alfabeto (XWA), 4. la Nova Help-Alfabeto (NHA) kaj 5. la Internacia Ne-Kontraŭfundamenta Alfabeto (INKA), indikante ankaŭ la literonombrojn de la diversaj variantoj.

FA: prezentante parton de la fundamento, tiuj ĉi arĥaismoj neniam estos elĵetitaj, sed ĉiam estos presataj en ĉiuj lernolibroj kaj vortaroj · la severa netuŝebleco de la "Fundamento" gardos ĉiam la unuecon de nia lingvo, ne malhelpante tamen al la lingvo ne sole riĉiĝadi, sed [ankaŭ] konstante perfektigadi. (258 literoj)

FHA: prezentante parton de la fundamento, tiuj ĉi arĥaismoj neniam estos elĵetitaj, sed ĉiam estos presataj en ĉiuj lernolibroj kaj vortaroj · la severa netuŝebleco de la "Fundamento" gardos ĉiam la unuecon de nia lingvo, ne malhelpante tamen al la lingvo ne sole riĉighadi, sed [ankaŭ] konstante perfektighadi. (268 literoj)

XW: prezentante parton de la fundamento, tiuj ĉi arĥaismoj neniam estos elĵetitaj, sed ĉiam estos presataj en ĉiuj lernolibroj kaj vortaroj · la severa netuŝebleco de la "Fundamento" gardos ĉiam la unuecon de nia lingvo, ne malhelpante tamen al la lingvo ne sole riĉixgadi, sed [ankaŭ] konstante perfektigxadi. (268 literoj)

NHA: prezentante parton de la fundamento, tiuj ĉi arĥaismoj neniam estos elĵetitaj, sed ĉiam estos presataj en ĉiuj lernolibroj kaj vortaroj · la severa netuŝebleco de la "Fundamento" gardos ĉiam la unuecon de nia lingvo, ne malhelpante tamen al la lingvo ne sole riĉijadi, sed [ankaŭ] konstante perfektijadi. (266 literoj)

INKA: prezentante parton de la fundamento, tiuj ĉi arĥaismoj neniam estos elĵetitaj, sed ĉiam estos presataj en ĉiuj lernolibroj kaj vortaroj · la severa netuŝebleco de la "Fundamento" gardos ĉiam la unuecon de nia lingvo, ne malhelpante tamen al la lingvo ne sole riĉiyadi, sed [ankaŭ] konstante perfektiyadi. (260 literoj)

Tabelo 1: Komparo de sama teksto en kvin alfabetoj

FA = Fundamenta Alfabeto;

FHA = Fundamenta Helpalfabeto;

XW = XX resp. XW-versio;

NHA = Nova Helpalfabeto;

INKA = Internacia NeKontraŭfundamenta Alfabeto

Prof. Dr. HASZPRA Otto

Húr ut. 9A, III Lph.

HU - 1223 - Budapest / HUNGARIO

<haot@freemail.hu>